

1. Informatica și societatea

1.1. Prelucrarea informațiilor

- Calculatorul a fost inventat de om pentru a-l ajuta să prelucreze informații foarte ușor, într-un timp extrem de scurt, cu foarte mare acuratețe, o mare cantitate de informație foarte complexă.
- Prelucrarea informației s-a făcut dintotdeauna. Prelucrarea voluntară a informației s-a făcut însă abia atunci când babilonienii au scris primele semne cuneiforme pe tăblițele de lut. Prima manifestare a prelucrării informației a fost **scrisul**. Pot fi puse în evidență două tipuri de prelucrări de informații:
 - prelucrarea textelor = scrisul
 - prelucrarea numerelor = calculul numeric.

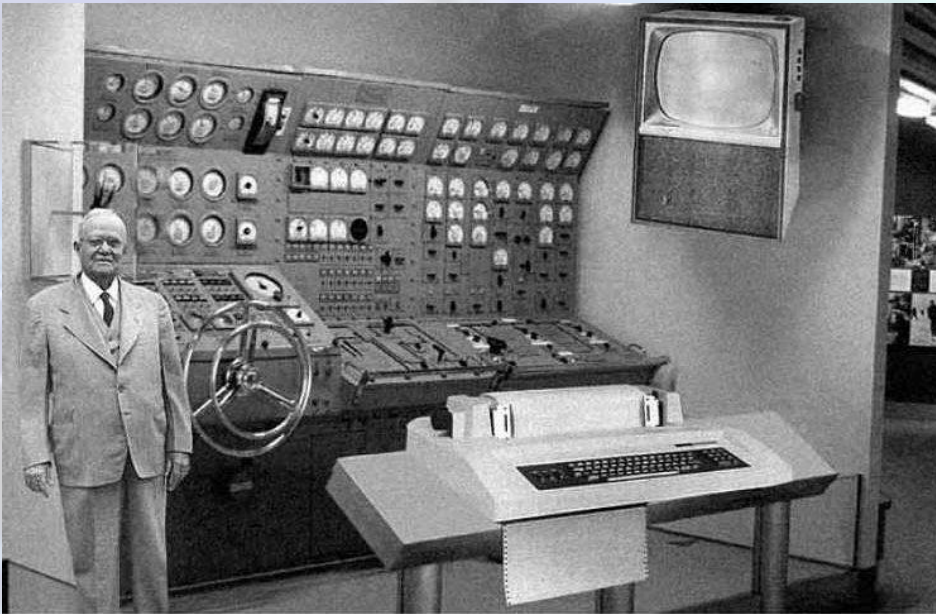
- Prelucrarea automată a informației a fost posibilă o dată cu apariția calculatoarelor electronice. **Scopul utilizării unui calculator este de a prelucra informația.**
- Informația prelucrată poate fi formată din
 - texte
 - numere
 - imagini
 - sunete
- Informația este păstrată pe diferite **medii de memorare**, în diferite **formate**, sub formă de **date**.
- **Transformarea datelor în informații** a apărut o dată cu omul. De la primele reprezentări ale unor cantități cu ajutorul degetelor, al pietricelelor sau al bețișoarelor, și de la manipularea manuală a acestor obiecte pentru a afla câte zile mai sunt până la un anumit eveniment sau câte animale au fost vâdate sau câți războinici are tribul vecin, putem spune că are loc un proces de transformare a datelor în informații.
- Degetele, pietricelele și bețele reprezintă **datele**, iar ceea ce se obține prin manipularea lor (numărul de animale vâdate, numărul de zile, numărul de războinici) reprezintă **informația**.
- Prelucrarea datelor cu ajutorul calculatorului se face cu viteză și se obțin informații care au diferite moduri de reprezentare

- Calculatorul nu știe să prelucreze decât șiruri de cifre binare, care pot fi modelate fizic prin impulsuri de curent, cu două niveluri de tensiune, ce corespund celor două cifre binare, 0 și 1. Datele sunt codificări binare ale informației existente în exteriorul calculatorului. În cazul prelucrării automate, datele sunt reprezentate prin obiecte pe care le poate manipula calculatorul, adică șiruri de biți.
- Din punct de vedere al unei prelucrări automate a informației, diferența dintre dată și informație este:
 - **Informația** este un mesaj care înlătură necunoașterea unui anumit eveniment și are caracter de noutate. Informațiile sunt interpretate de oameni.
 - **Data** este reprezentarea informației în interiorul calculatorului. Calculatorul nu înțelege conținutul acestor date, el numai le prelucrează, prin operații specifice fiecărui tip de dată. În urma prelucrării datelor, calculatorul poate furniza omului informații.
- Pentru a rezolva o anumită sarcină, trebuie să cunoaștem modul în care se poate face acest lucru adică trebuie să găsim un set de pași pe care trebuie să-i executăm ca să realizăm sarcina. Acest set de pași formează **algoritmul** pentru rezolvarea problemei respective. Denumirea vine de la matematicianul arab Al-Khwarizmi
- Studiul algoritmilor a fost o disciplină a matematicii, prin care se căuta să se găsească un **set de instrucțiuni prin care să se descrie rezolvarea oricărei probleme dintr-o anumită categorie** (algoritmul lui Euclid pentru găsirea celui mai mare divizor comun dintre două numere, algoritmul împărțirii unui număr, algoritmul extragerii rădăcinii pătrate dintr-un număr, algoritmul conversiei unui număr reprezentat în baza zece într-un număr reprezentat într-o altă bază de numerație etc.)

- Un calculator, pentru a putea rezolva o anumită sarcină, trebuie să cunoască algoritmul de rezolvare a problemei. Această informație i se transmite calculatorului prin intermediul unui **program**. Deoarece **limbajul natural** (limbajul prin care comunică oamenii) nu este înțeles de calculator, care este construit astfel încât să poată prelucra numai cifre binare, programul prin care i se comunică algoritmul este scris într-un **limbaj de programare**.
- Limbajul de programare este un **limbaj artificial** care, prin instrucțiuni, **descrie operațiile de prelucrare** pe care trebuie să le execute calculatorul. El îi permite omului să comunice cu calculatorul deoarece **fiecare instrucțiune din limbajul de programare** va fi tradusă într-un grup de **instrucțiuni în limbaj mașină**, adică un **șir de biți** care au o anumită semnificație pentru calculator. Acest limbaj se numește **limbaj mașină** deoarece este propriu fiecărui calculator, fiind implementat - cu ajutorul circuitelor electronice - în procesor.
- O sarcină se poate rezolva cu ajutorul calculatorului numai dacă **modul în care se rezolvă poate fi descompus în pași**, pentru a putea fi descris cu ajutorul unui algoritm, deoarece **calculatorul este o mașină algoritmică**.

- Dezvoltarea prelucrării automate a informațiilor cu ajutorul calculatorului s-a făcut în două direcții:
 - **dezvoltarea echipamentelor**, astfel încât acestea să fie capabile să stochez cât mai multă informație, pe care să o prelucreze cu viteză cât mai mare, folosind algoritmi cât mai complecși,
 - **găsirea de noi algoritmi**, cât mai performanți, pentru rezolvarea problemelor complexe și îmbunătățirea tehnicilor de reprezentare și comunicare a lor.

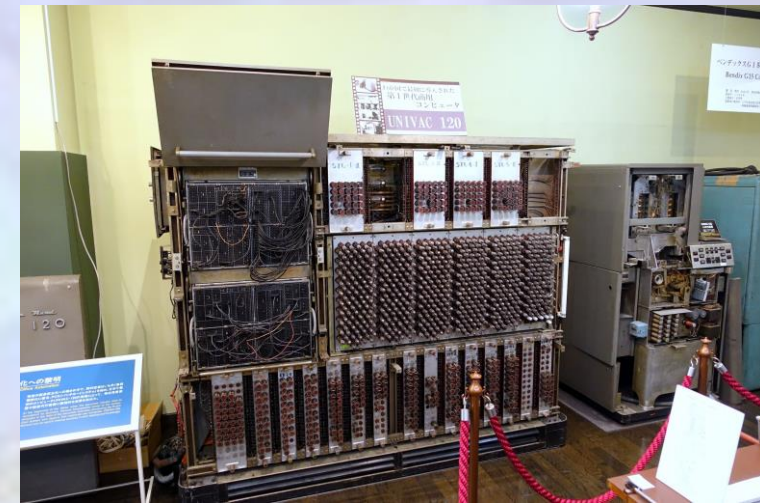
Calculator construit în 1951, funcțional și azi. Cântărește peste două tone și funcționează pe lămpi, relee mecanice și benzi de hârtie

1.2. Informatica

- Folosirea calculatorului a dus la apariția unei noi științe și a unui nou domeniu de activitate: **informatica**.
- **Informatica reprezintă un complex de discipline prin care se asigură prelucrarea rațională a informațiilor prin intermediul mașinilor automate.**

- Primul calculator electronic a apărut în anul 1946, ca urmare a unei cereri precise din partea armatei americane, care a fost capabilă să finanțeze un proiect atât de costisitor.
- În 1951 administrația americană a cumpărat primul calculator non militar pentru recensământul populației
- În 1953 a fost construit primul calculator destinat unei firme particulare (General Electric) pentru uzina sa din Louisville.
- Începând din 1953, firma IBM a început să pătrundă și ea pe piața de calculatoare, prezentându-și în mediile științifice propriile calculatoare. Astfel, calculatoarele au început să pătrundă și în mediile universitare
- În 1965, informatica nu a mai fost doar o activitate anexă, ci s-a transformat într-o industrie datorită creșteri puternice a pieței.
- Calculatorul a devenit o unealtă folosită în toate domeniile de activitate.

- La primele calculatoare electronice, programele erau scrise în cod mașină (binar) sau erau cablate sub formă de circuite electronice. Modificarea unui program și introducerea unuia nou erau foarte complicate, deoarece însemna introducerea programului bit cu bit.
- Din necesitatea rezolvării acestei probleme, au apărut primele sisteme de operare și primele limbaje de programare numite **limbaje de nivel înalt**, (în 1956, limbajul Fortran și în 1960 limbajul Cobol) care folosesc puține operații de calcul, dar care manipulează un volum mare de date.
- Limbajele de programare s-au dezvoltat continuu pentru a se adapta la noile echipamente hardware, la noile sisteme de operare și la noile cerințe ale programatorilor.
- În 1971 a fost creat în universitățile elvețiene **limbajul Pascal**, primul limbaj structurat. Odată cu apariția microcalculatoarelor acest limbaj s-a răspândit foarte mult.
- Limbajul Basic a fost creat în Statele Unite, în 1975 ca un limbaj interactiv, și nu putea fi folosit decât pe microcalculatoare. Putea fi folosit și de către persoane care nu erau specialiste în informatică.
- În 1971 a fost creat de firma Bell-Telephone **limbajul C**, pentru a permite realizarea sistemului de operare Unix. Este un limbaj foarte performant, care posedă atât conceptele limbajelor structurate de nivel înalt, cât și conceptele limbajelor de nivel scăzut, care îi permit accesul la hardware. Programele scrise în limbajele apărute recent au crescut productivitatea programatorilor. Limbajele de nivel înalt au pus bazele ingineriei programării.

- La începutul anilor '60, în mediile universitare au început să se formeze departamente pentru cercetarea și studierea calculatoarelor. Cu timpul, a apărut o bogată literatură de specialitate, iar cursurile din domeniul informaticii au început să fie orientate pe subdomenii și să fie gradate pe niveluri de dificultate. Astăzi, informatica este divizată în următoarele nouă subdomenii:

1. **Algoritmi și structuri de date** identifică problemele care pot fi descrise cu ajutorul algoritmilor, și găsesc moduri pentru a obține algoritmi cât mai eficienți

2. **Limbaje de programare** studiază limbajele prin care vor fi reprezentați algoritmi și structurile de date. Aceste limbaje sunt apropiate de limbajul natural și pot fi traduse în secvențe de comenzi pe care să le înțeleagă calculatorul. Scopul acestui subdomeniu este de a găsi noi tehnici de reprezentare și comunicare a algoritmilor.
3. **Arhitectura calculatoarelor.** Studiază modul în care sunt organizate diferite componente hardware ale calculatorului și modul în care sunt conectate, pentru a putea obține un sistem eficient, sigur și util. Scopul acestui subdomeniu este de a realiza mașini algoritmice cât mai bune folosind cunoștințele despre algoritmi deja dobândite și tehnologia existentă

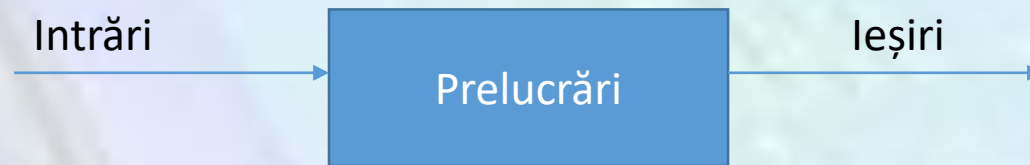
4. **Sisteme de operare** Studiază felul în care trebuie să fie organizate programele care controlează și coordonează toate operațiile din sistemul de calcul. Scopul acestui subdomeniu este de a face un calculator să rezolve în același timp mai multe sarcini, fără ca pașii algoritmilor care descriu rezolvarea acestor sarcini să interfereze unii cu alții, iar atunci când este cazul să se poată realiza comunicarea între diverși algoritmi
5. **Ingineria programării.** Studiază metodele prin care poate fi automatizată activitatea de proiectare a aplicațiilor și de prelucrare a informațiilor astfel încât să se obțină programe corecte, eficiente, fără erori și ușor de exploatat

- 6. Calcule numerice și simbolice.** Studiază descrierea fenomenelor din lumea reală prin intermediul formulelor matematice, care pot fi manipulate algebric astfel încât să se obțină modele matematice ușor de descris prin algoritmi. Scopul acestui subdomeniu este de a găsi modele matematice care să permită descrierea și reprezentarea în calculator a fenomenelor complexe, cum sunt: zborul avioanelor, curenții marini, traiectoria sateliților și a planetelor, mișcarea particulelor etc.
- 7. Sisteme de gestiune a bazelor de date.** Studiază modul în care pot fi organizate cantități mari de date ce nu necesită, în prelucrare, calcule matematice complexe. Este cazul informațiilor prelucrate în procesele economico-sociale, în întreprinderi și în administrație. Prelucrarea acestor date trebuie să se facă eficient, fără erori, cu asigurarea securității lor.

8. **Inteligența artificială.** Studiază modul în care percepe și raționează mintea umană, cu scopul de a putea fi automatizate aplicații pe care omul le realizează prin metode „inteligente”, care sunt dificil de descris cu ajutorul algoritmilor, ca de exemplu înțelegerea unui limbaj, crearea de noi teorii matematice, compunerea muzicii, crearea operelor de artă, luarea deciziilor în urma evaluării unor situații complexe (stabilirea unui diagnostic în medicină, mutarea pieselor la jocul de șah etc.).
9. **Animație și robotică.** Studiază metodele prin care pot fi generate și prelucrate imaginile și modul în care se poate răspunde unei situații din exterior prin acționarea unui robot.

1.3. Etapele rezolvării unei probleme

- Orice prelucrare automată a informațiilor presupune definirea următorului lanț:

- Din această cauză, pentru orice rezolvare cu ajutorul calculatorului, trebuie parcurse următoarele etape:
 - analiza problemei;
 - elaborarea modului de rezolvare a problemei;
 - codificarea într-un limbaj de programare a modului de rezolvare a problemei
 - testarea programului și corectarea erorilor.

1. Analiza problemei. Această etapă constă în formularea enunțului problemei din care vor rezulta specificațiile complete și precise ale programului care va rezolva problema. Aceste specificații trebuie să țină cont de condițiile concrete ale programului. Specificațiile sunt:

- funcția programului. Prin ea, se determină ceea ce urmează să realizeze programul.
- identificarea fluxului de informații. Aceasta presupune identificarea informațiilor de intrare și, respectiv, a informațiilor de ieșire care vor fi descrise cu ajutorul datelor de intrare și, respectiv, date de ieșire.

Fiecărui tip de informație îi corespunde un anumit mod de stocare în mediul de memorare, adică un anumit **tip de dată**. Între datele prelucrate de un program există diferite **relații**. Modul în care vor fi aranjate aceste date în mediul de memorare depinde de legătura dintre ele.

2. Elaborarea modului de rezolvare a problemei. Această etapă constă în găsirea metodei prin care să se poată rezolva problema. Ea presupune identificarea prelucrărilor care se fac asupra datelor de intrare pentru a obține datele de ieșire. Descrierea acestor prelucrări se face cu ajutorul algoritmului de rezolvare a problemei. Această fază este cea mai importantă și cea mai grea, deoarece presupune **definirea logică a unei secvențe de operații pe care să le poată executa calculatorul**, astfel încât să se obțină rezultatele dorite.

3. Codificarea într-un limbaj de programare a modului de rezolvare a problemei. Algoritmul de rezolvare a problemei este transpus într-un limbaj de programare ales în conformitate cu specificul problemei care trebuie să fie rezolvată, pentru a fi comunicat calculatorului.

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    float a,b,x;
    cin>>a;
    cin>>b;
    if (a==0)
        if(b==0)
            cout<<"ecuatia are o infinitate de solutii";
        else
            cout<<"ecuatia nu are solutie";
    else
    {
        x=-b/a;
        cout<<x;
    }
    return 0;
}
```

4. **Testarea programului și corectarea erorilor.** Pentru testarea programului se va folosi o mulțime de seturi de date de intrare, care trebuie să prevadă toate situațiile care pot să apară în exploatarea curentă a programului. Testarea constă în executarea repetată a programului, pentru fiecare set de date de intrare. Dacă această mulțime de seturi de date nu este aleasă corect, programul nu va fi testat pe toate traseele algoritmului și în etapa de exploatare pot apărea erori. În această etapă se pun în evidență erorile de sintaxă, erorile de logică și dacă reprezentarea externă a rezultatelor are aspectul grafic dorit. **Erorile de sintaxă** apar din scrierea incorectă a instrucțiunilor și ele vor fi corectate în program. **Erorile de logică** apar din cauza metodei de rezolvare alese și ele vor trebui identificate în cadrul algoritmului și corectate în program.
- Pentru ca un calculator să poată produce informații, trebuie ca, la rândul său, să primească două categorii de informații:
 - Descrierea modului în care realizează sarcina, adică algoritmul, care i se comunică sub forma unui **program**.
 - Informațiile de care are nevoie algoritmul ca să realizeze acea sarcină care i se comunică sub forma de **date de intrare**

Studiu de caz

- Scop exemplificarea etapelor de rezolvare a unei probleme.
- **Enunțul problemei:** Fiind date două numere reale a și b să se rezolve ecuația de gradul întâi cu acești coeficienți $ax + b = 0$.
- În urma **analizei problemei**, se obține **specificația programului**:
 - **Funcția programului** Dacă pentru ecuația de gradul întâi $ax + b = 0$ există o soluție reală, se calculează; în caz contrar, se afișează un mesaj.
 - **Informațiile de intrare** sunt coeficienții ecuației, iar suportul extern prin care se vor introduce este tastatura. Reprezentarea internă a informației se va face prin datele de intrare a și b .
 - **Informația de ieșire** va fi soluția ecuației, dacă există, iar dacă nu există, un mesaj. Suportul extern pe care va fi reprezentată informația de ieșire este ecranul monitorului. Reprezentarea internă a soluției ecuației se va face prin data de ieșire x .
- Metoda folosită pentru rezolvarea problemei va fi algoritmul matematic de rezolvare a ecuației de gradul întâi.
- Pentru testarea programului, se va considera că un **set de date de intrare** este format de perechea de coeficienți $(a; b)$, iar o mulțime completă de **seturi de date de intrare** poate fi $\{(0; 0), (0; 1.5), (2.5; 1.5)\}$.

1.4. Algoritmul

- **Datele de intrare** sunt supuse unui proces de **prelucrare**, pentru a se obține **datele de ieșire**. În funcție de rezultatele care se doresc, prelucrarea datelor este realizată după un anumit **algoritm**.
- **Algoritmul reprezintă o mulțime ordonată și finită de pași executabili prin care se definește fără echivoc modul în care se poate realiza o anumită sarcină.**
- Între datele de intrare și datele de ieșire ale algoritmului există o relație bine determinată de însăși construcția algoritmului.

- În activitățile zilnice întâlnim la tot pasul algoritmi; algoritmul de utilizare a mașinii de spălat rufe sau vase (exprimat prin setul de instrucțiuni din cartea tehnică a mașinii sau de pe capacul mașinii de spălat), algoritmul de interpretare a muzicii (exprimat prin partitură), algoritmul de construire a unui model de avion sau de navă (exprimat prin setul de instrucțiuni care însoțesc piesele care compun modelul), algoritmul de rezolvare a unei probleme matematice (exprimat printr-un set unic de operații prin care se descrie modul de rezolvare a oricărei probleme dintr-o categorie de probleme). De fapt, aproape toate acțiunile noastre, se desfășoară după un algoritm bine definit.

Algoritmul de rezolvare a ecuației de gradul I

$$ax+b=0$$

Pasul 1	<i>Început</i>
Pasul 2	<i>comunică valorile pentru a și b</i>
Pasul 3	<i>compară a cu 0. Dacă este adevărat execută Pasul 4, altfel, execută pasul 7</i>
Pasul 4	<i>Compară $b = 0$ Dacă este adevărat, execută Pasul 5, altfel, execută Pasul 6</i>
Pasul 5	<i>Comunică mesajul "Ecuația are o infinitate de soluții". Mergi la Pasul 9</i>
Pasul 6	<i>Comunică mesajul "Ecuația nu are soluții". Mergi la Pasul 9.</i>
Pasul 7	<i>Calculează $x = -b/a$.</i>
Pasul 8	<i>Comunică valoarea lui x.</i>
Pasul 9	<i>Terminat</i>

- Numărul de pași este **fini**t (9 pași). Toți pașii reprezintă acțiuni care se pot executa: compară, calculează, comunică. O dată definit acest algoritm, pașii lui se vor executa pentru orice valori ale lui a și b, deci algoritmul descrie rezolvarea unei probleme **generale**. La fiecare executare a algoritmului care descrie o problemă generală, va fi tratat un caz particular, adică se rezolvă ecuația de gradul întâi pentru valori precizate ale lui a și b.
- Exemplu: $2 \cdot x - 4 = 0$ (a=2, b=-4) sau $0 \cdot x - 4 = 0$ (a=0, b=-4) sau $0 \cdot x - 0 = 0$ (a=0, b=0)

Proprietățile algoritmilor

- **Claritatea:** Orice algoritm trebuie să fie precis definit, să prezinte clar etapele care trebuie parcurse până la obținerea soluției, fără să formuleze nimic ambiguu.
- **Finitatea:** Algoritmul trebuie să fie format dintr-un număr finit de pași prin executarea cărora să se ajungă la rezolvarea problemei și obținerea rezultatelor.
- **Sucesiunea determinată a pașilor** Pașii care compun algoritmul trebuie executați într-o ordine bine determina. De obicei, ei se execută în ordine secvențială (ordinea în care au fost scriși). În cazul în care apare necesitatea schimbării acestei ordini trebuie să se precizeze clar pasul care urmează să fie executat.
- **Universalitatea** Algoritmul trebuie să permită rezolvarea unei clase de probleme, care sunt de același tip și care diferă între ele numai prin datele de intrare. El trebuie să ofere posibilitatea de a rezolva orice problemă din acea clasă de probleme.
- **Realizabilitatea.** Pașii care compun algoritmul trebuie să reprezinte operații care se pot executa cu resursele disponibile.
- **Eficiența** Operațiile care compun algoritmul trebuie alese astfel încât soluția problemei să fie obținută după un număr minim de pași, cu precizia prestabilită sau cu o precizie satisfăcătoare.